

בנאות דשא

פרשת משפטים - שקלים תשפ"ו | שנה ו' | גליון רצ

דולה ומשקה מתורת רבוה"ק מפרשיסהא קאצק וגור זי"ע במשנת רבינו ראש הישיבה שליט"א

אמרות רבותינו

ללכת בהדרגה ובשפלות הרוח

ואלה המשפטים (כא, א). ברש"י ואלה מוסיף על הראשונים. יש לפרש דקאי על פרשה הקודמת אחר מתן תורה 'אתם ראייתם וגו' לא תעשון אתי וגו' (יתרו כ, ט-כ), הרמז על גבהות הלב בעבודת השם - שחושב על גדולות, ועל זה הזהיר 'לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב' - שחושב שכבר יש לו אהבה ויראה, רק 'מזבח אדמה תעשה לי' (שם, כא) - הרמז על שפלות. ומסיים (שם, כג) 'לא תעלה במעלות על מזבחי' - בשם הרבי ר' בער זצ"ל אף לקבל מדרגות, וזה דרך היותר טוב לעובד השם לילך בהדרגה. כי בני ישראל יצאו ממצרים שלא בהדרגה - חוץ לדרך הטבע, ואף שהיה בהכרח להיות כן קודם מתן תורה, אבל עתה הוזהרו על זה שיהיה בסדר והדרגה, ולא לילך בגדולות וליפול אחר כך. וזה הזהיר ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם.

(בית ישראל תשכ"ב)

אכילה בקדושה בהשכל ודעת

ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם (כא, א). ברש"י למה נסמכה פרשת דיינים אצל מזבח שתשים דיינים אצל מזבח. איתא בספרים שתאות אכילה גורם נזק רב לעבודת ה', ואכילה בקדושה הוא כדאיתא (אבות פ"ו מ"ד) 'כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכלי וכו', ואם אינו נזהר בתאות היתר - מהיתר יבוא ליד איסור. וזה הרמז שתשים דיינים אצל מזבח, כדאיתא (ברכות נה). בזמן שאין בית המקדש שלחנו של אדם נחשב כמזבח, ולזה ישים דיינים אצל שלחנו - לידע מה ואיך צריך לאכול. וזה הרמז ברש"י 'כשלחן הערוך ומוכן לאכול' - שלא יזיק לו.

(ע"פ בית ישראל תשי"א)

לדון עצמו בישוב הדעת ולא בחפזון

ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם (כא, א). הבית ישראל זי"ע אמר, וגם כ"ק אא"ל [האמרי אמת זי"ע] אמר פעם, דאיתא במדרש (שמו"ר ל, ב) מה כתיב למעלה מן הענין 'ולא תעלה במעלות על מזבחי' - 'הזהיר הקב"ה את הדיינים שלא יפסיעו פסיעות גסות בדין, כי אם להיפך שימתינו ויתבוננו בדין. וכן כל אדם הוא דיין על עצמו ועל היצר שלו, כדכתיב 'המשפטים אשר תשים לפניכם' - לפני כל אחד ואחד, וצריך להתייגע בעצמו בישוב הדעת ולהתבונן אם אינו מרמה את עצמו.

(פני מנחם ע"י כג)

הרצון להוסיף היא עיקר העבודה

כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע (כד, ז). פירוש, שאמרו שאינם רוצין להפטר מן המצוה, רק מוכנים לעולם לשמוע ולעשות רצונו ית"ש, שעל זה נברא, וכל מגמתם לשמוע ולעשות. ואילו היו אומרים 'נעשה' בלבד, היה נראה שמקיימים המצוה בלבד - להיות יוצא ידי חובתו כדון. אבל מדת החסיד לפניו משורת הדין, שאין די לו לצאת ידי חובתו, רק שמתלהב בכל עת לקיים מצות הבורא ית"ש. וזה בחינת עול מלכות שמים, דאיתא בזה"ק (בהר קח). 'בהנהגה תורא דיתבין עליו עול' להיות מוכן לעשות רצון בעליו, זה עיקר יותר מקיים המצוה.

(שפת אמת תרנ"ז)

הקדים שקליהן לשקליו חשיבות האחדות וכוח הרבים

נזיקין. מתעוררת הפליאה, מדוע ענין כה יסודי כקבלת התורה חלוק לשתי פרשיות נפרדות עם הפסקה כה גדולה באמצע, ואיננו כתוב כסדר. נראה שדבר גדול למדתנו כאן התורה. כאשר באו בני ישראל למדבר סיני לקבל את התורה נאמר (יתרו יט, ב) 'ויחן שם ישראל כנגד ההר' ודרשו חז"ל 'כאיש אחד בלב אחד', וידעה התורה שברבות הזמן עלול ליפול ביניהם דין ודברים וסכסוכים בדברי ממונות. מורה לנו התורה שכל עוד נכון את אורחותינו בדרכה של תורה ונהיה מחוברים וכפופים אליה, נוכל לחזור לאותה מעלה עצומה שהיתה לנו בעת קבלת התורה להיות 'כאיש אחד בלב אחד'. יכולת זו נתונה בידינו בכוח התורה, וכדברי חז"ל (קידושין ל:): שגם אלו שנעשים אויבים זה לזה 'אינם זרים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה שנאמר (חקת כא, יד) את והב בסופה', ולכן נכתבו הדינים והמשפטים באמצע סיפור קבלת התורה.

על הפסוק בתחילת הפרשה 'ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם', אמר הרבי רבי בונם מפרשיסחא זי"ע שכונת התורה 'לפניהם', שעל האדם להקדים את משפטי התורה לפני מציאותו ומעשיו. וזמק דבריו יבואר עם מעשה שהיה; יום אחד נכנס עגלון בסעודה לתוככי היכל בית המדרש ושאל את הלומדים בבחילות היכן מונחים ספרי הרי"ף. באותם הימים הרי"ף היה מודפס בכרך נפרד, גדול ועבה, כרוך בכריכות עץ, ומשקלו היה כבד מאוד. הלומדים התלחשו ובפליאה מה לו לעגלון הגס ולספר הרי"ף, והחלו לחשוף שמא הוא תלמיד חכם נסתר. בעודם מתפללים, יצא העגלון מהיכל בית המדרש, ניגש לעגלון אחר עימו התקוטט והכהו על ראשו בכרך הכבד שבידו.

לעתים קרובות משולים אנו לאותו עגלון, בהיותנו עסוקים במחלוקות ומריבות באינטל של תורה ובכוונות מדומות של 'לשם שמים'. מורה לנו התורה לשים את 'המשפטים לפניכם' - לפני עצמיותנו, שנכופף את כל אישיותנו לחוקי התורה ונשעבד את רגשות לבבנו למשפטיה וחוקיה. בעשותנו כך, נוכל לשוב תמיד לאותה דרגה קדומה ונפלאה להיות 'כאיש אחד בלב אחד'.

ככל שנרבה להשרות בינינו שלום ואחדות ולראות במעלת חברינו, כך נזכה ומי שאמר והיה העולם יקדים 'שקליהן לשקליו', ובכח הרבים יבוטלו מעלינו הקטרוגים וגזירות הרעות, ויקוימו בנו דברי הנביא (זכריה ט, טו) 'ה' צבקות יגן עליהם', כן תגן על עמך ישראל בשלומך.

(מתוך ליל ש"ק משפטים-שקלים תש"פ מאמר ב - עבד"ד עמי שלד-שלו)

המפרשים מתקשים בהבנת טעם התורה שציוותה להביא מחצית השקל ולא שקל שלם, בעוד שברבים מדיני התורה יש חשיבות לדבר שלם דוקא, כדוגמת ברכות הנחנין שיש עדיפות לברך על דבר שלם (ברכות לט:). בייחוד במצוה זו דרוש ביאור, משום שמדובר בנתינת מתנה למלך הכבוד ב"ה, והסברה נותנת שראוי יותר לתת דבר שלם ולא חצי, ומקרא מלא דיבר הכתוב 'הקריבנהו נא לפתחך הירצך או הישא פניך' (מלאכי א, ח).

ידוע ביאור האלשיך הקדוש משמו של החכם ה"ר שלמה בן אלקביץ ז"ל שהטעם שמביאים מחצית השקל הוא, להורות לבני ישראל על חשיבות האחדות ביניהם, שלא יעלה על לב איש מישראל שהוא יכול להיות נפרד מחבירו בהיותו שְׁלֵם בפני עצמו, אלא כל אחד הוא חצי בלבד, ורק בהתחברו עם חבירו נעשה אחד שְׁלֵם.

בכך יוארו לנו דברי חז"ל (מגילה יג:): 'גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל - שהעביר המן הרשע עשרת אלפים ככר כסף לידי המלך אחשוורוש כדי להשמיד את כל היהודים, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו - שציוונו על מצות מחצית השקל שזמן נתינתו באחד באדר'. דברים אלו דורשים ביאור, שהרי גזירת המן היתה לאחר חורבן בית המקדש בזמן שכבר לא נתנו מחצית השקל. נראה שבאומרם 'שקליהן' כיוונו חז"ל לפנימיות מצות מחצית השקל - לכוח הציבור בעומדו מחובר ומאוחד; בכוח זה, כוח האחדות, גברו על כוח היחיד - המן הרשע שהעביר שקליו לאחשוורוש, ולכן רמזו בלשונם 'הקדים שקליהן', שנתן לשקלי הציבור קדימה וחשיבות על פני 'שקליו' של היחיד.

מעתה נטיב גם להבין לשון הפייטן (פיוט למוסף שבת שקלים) 'אור פניך עלינו אדון נשא, ושקל אשא בבית נכון ונשא', וידועה השאלה מה הלשון אומרת 'שקל אשא', הרי מביאים מחצית השקל ולא שקל שלם. על פי האמור, ש'מחצית השקל' בא ללמד על חשיבות האחדות בין בני ישראל, נאמר שלעתיד לבוא כאשר תקום הנבואה (ישעיה יא, ג) 'וסדה קנאת אפרים וצוררי יהודה' יקרתו אפרים לא יקנא את יהודה ויהודה לא יצור את אפרים, ותשרה בינינו האחדות בשלימות ללא שום פירוד, נוכל להביא שקל שלם ללא כל חשש מפירוד ומחלוקת. ולכן 'ושקל אשא בבית נכון ונשא'.

בפרשיות אלו, יתרו ומשפטים, כתוב סדר קבלת התורה, כאשר חלקו האחד כתוב בפרשת יתרו וחלקו השני בסוף פרשת משפטים, ובאמצע מפסיקה התורה ומאריכה בדיני ממונות והלכות

ברכת מזל טוב

לידידנו הנכבד מנהל ישיבתנו בבורז פארק המוסר עצמו ימים וילות למענה והעמדתה על תילה הר"ח ר' חיים זאב זעלצער שליט"א לדגל השמחה במעונו בהולדת בנו שיחי' יהא רעוא שיזכה לרוב נוח דקדושה מכל יוציא ולכל מילי דמיטב מאחלים מוסדות פני מנחם

לעילוי נשמת האשה החשובה

מרת רבקה בעער ע"ה
בת הר"ר יעקב ויינפעלד הי"ד
אשת הר"ר משה בעער ז"ל
נלב"ע ב' דר"ח אדר ב' תשפ"ב
נדבת בניה ובני משפחתה שיחי

כנישתא חדא בתיובתא

העולם הנגלה לעינינו אינו אלא חללי - לא מציאות אמיתית

יש להתבונן בלשון חז"ל 'חללי דעלמא' על הגשמיות של עולם הזה, לכאורה היה להם לחז"ל לכוונת את העולם הזה עולם 'חולף', או עולם 'עובר', שהרי העולם מלא בשדות וכרמים וכסף וזהב, בתים בתי חרושת ומגדלים, ויש המצאות חדשות בכל דור, **הרי זה עולם מלא ואמאי נקרא 'חללי' - דבר ריק.** אלא בכינוי זה חז"ל מגלים לנו את האמת המוסתרת, שכל מה שיש בעולם, כל הנכסים וכל ההנאות של עולם הזה, שכביכול יש להם ממשות, אינם אלא חללי - כלומר אין בהם ממש, **הוה הביטוי הנכון על הריקנות והאפסיות של עולם הזה שאינו אלא כחול ואויר.** ובדורנו הקב"ה גילה זאת גם לחכמי אומות העולם, שמה שנראה היה עולמא בעיני בשר למציאות וישות, זהו ממה שכל החללים נמשכים ומתקרבים לאחד, וכח זה הוא משל על המשיכה של הנברא לבורא - לרצון וההשתוקקות שיש בנפש ישראל להקב"ה. ומלבד זאת אין שום ממשות, אלא 'חללי' בלבד.

ואפשר לפרש שזה המכוון בדברי דוד המלך ע"ה 'ה' רועי לא אחסר', שמאחר שאניע להכרה ברורה ש'ה' רועי, 'לא אחסר' - וועל איך נישט זיין א פעלערדיגע, לא אהיה מאלה המדמים שיש ממשות בהאי 'עולמא גנופלים ב'חללי דעלמא', אלא אדע שהכל שקר וזכב, והאמת היחידה הוא הרבונן של עולם המקיים מחיה ומהוה את העולם וכל אשר בו בכל רגע ורגע, 'ואני ידעתי גואלי חיי' (איוב יט, כה) - איך

לזכות הרה"ח ר' קלמן הלר שליט"א והרה"ח ר' מנדל ורדיגר שליט"א

מילי דאורייתא

בענין התראת ספק

בדין מכה עבדו

וכי יכה איש את עבדו וגו' בשבט ומת תחת ידו נקום ינקם, אך אם יום או יומים יעמוד לא יקום כי כספו הוא (כא, כ-כא), יש לדון ולכאורה מכה עבדו הוה התראת ספק, שהרי אולי יעמוד יום או יומים ויהא פטור כי כספו הוא.

שאינו לוקין על התראת ספק אלא אם כן היה לאו שבו מפורש בתורה, ואם הביאור הוא שעבירה שאין אפשרות להתרות עליה אלא התראת ספק, כבה"ג התראת ספק הוה התראה, כי אין דנים אי אפשר שמשאפטר. וא"כ גם לענינינו שתמיד יש ספק אולי יחיה מעת לעת, אמרינן דעל לאו זה התראת ספק הוה התראה.

אך הא בורכא, שהרי הלאו דמכה עבדו הוא משום 'לא תרצח', ולאו זה איכא בגוונא דודאי, בכל ישראל שאינו עבדו, ורק בעבדו הוה התראת ספק, ויוקשה דלמדס"ל התראת ספק לאו שמה התראה לא יתחייב.

והגם דבעונש ד'נקום ינקם' בעבד הו"ל אי אפשר אלא באופן התראת ספק, לא סגי לחדש שכאן שמה התראה, כיון דסוף סוף 'נקום ינקם' הוא עונש שייך של כל רוצח בכל פרטיו, ודברי הרמב"ם הם דוקא היכא שכל מציאות העונש המסויים על לאו מסויים לא שייכא בלי התראת ספק, אז אמרינן דכאן חידשה תורה, ואין דנין מזה לכל התורה שהתראת ספק שמה התראה, כי אין דנין אפשר משאי אפשר, אבל היכא שמשכחת עונש לאו דרציחה בהתראת ודאי, גם אם ימצא חלק ממנו בהכאת עבדו למיתה בלי אפשרות התראת ודאי, מ"מ הוה ככל התראת ספק דלא מהני [ואם מכה דתביב 'נקום ינקם' נחדש דהוי התראה, איך נילף מינה לכל התורה ככל בנין אב, ואין לומר אין דנין משאי אפשר, דזה רק היכא דהלאו והעונש בעצמותם אי אפשר בשום צורה שלהם. ואף שהרמב"ם כתב לאו המפורש, לא מצד שנתפרש בתורה בלבד מהני, אלא מצד שהוא בבחינת אי אפשר, ויש לעיין בדברי האחרונים איך שביאורו לדברי הרמב"ם הנ"ל].

והנה בגוונא שיש רוב הוה התראת ודאי, וכמ"ש הרשב"א

המשך מילי דאורייתא

הפרה לשאלה, דבשניהם לא הוה התראת ספק. וא"כ הוה הדין במכירה ייחשב התראת ספק, דאין המכירה שינוי מחזקתו שהכה עבדו. וילה"א במחלוקת רבנן בתראי בביאור תי' תוס' גיטין [ועי' במילי דאורייתא בנאויד פ"ר נשא תשפ"ה], ועפ"י לדון בנד"ז, ואכמ"ל.

והנה הפנים יפות (כי תצא כא, ט) דן איך הורגים בן סורר ומורה, הרי אמרו חז"ל (סנהדרין פה:) שאף לאחר שהתרו בו, אם רצו אביו ואמו למחול לו אינו נהרג, וא"כ הוה התראת ספק, שמא ימחלו לו.

ורבי אייזל חריף זצ"ל (עמק יהושע סי' יט ובדרשות דרוש א) תירץ דמ"מ ההתראה הוה התראת ודאי, כי על החטא שעשה הוא חייב סקילה באופן ודאי, והמחילה היא רק תיקון וחנינה לעונש, דבעינן 'ותפשו בו אביו ואמו' וזה אינו יכול להיות דהא אביו מוחלו, אבל אין המחילה עושה שיהיה כאילו לא חטא מעולם [ודן שם בענין לאו הניתק לעשה, אי הוה התראת ספק, עי"ש].

ועפ"י י"ל דבמכה עבדו הוה התראת ודאי על עצם מעשה ההכאה שיש בו כדי להמית בתוך המעת לעת, והמכירה אינו הפקעה מעצם החטא [ולפי דבריו יש לדון אי איכא לתרץ כן גם השאלה שכתב עבדו הוה התראת ספק, כי אולי יעמוד מעת לעת, ד"ל כי במעשיו הוא חייב מדין רוצח, שרצח איש ישראל, אלא שיש דין מיוחד שהתורה פטרתו של כי כספו הוא (ועי' פניני הר צבי). אבל מסתברא יותר דעבירת הרציחה עבדו, הוה רק באופן שכתב תוך מעת לעת. וצריך לתרץ כנ"ל].

וכנידון הנ"ל דנו על מעביר זרעו למוחל, דק"ל (סנהדרין סד:) דאינו חייב רק במעביר מקצת זרעו ולא במעביר כל זרעו, וא"כ במעביר בן אחד הוה התראת ספק, דאולי יעביר שאר הבנים ולא יהיה חייב (עי' ס' ואלה המצוות למרהים חאניו פ"ר אחרי אות רח ל"ת קי, ומנחת חינוך מצוה רח אות ט). וגם בזה י"ל דהוי פטור של התורה, כמו מחילה בבן סורר ומורה, אבל על עצם המעשה הוא חייב, ולכן הוה התראת ודאי.

(מתוך ליל ש"ק משפטים-שקלים תשפ"א - עבד"ד עמ' שב-שמו, ומכח ליל ש"ק אדר תשפ"א)

בדין מקלל אביו

ומקלל אביו ואמו מות יומת (כא, יז). במושב זקנים ובפענח רזא וקשו היאך תמצא מקלל אביו במיתה, והלא יכולים למחול לו, דהכי קייל בפ"ק דקידושין (לב). האב שמחל על כבודו כבודו מחול.

וקושייתם צ"ב, דהא שפיר משכח"ל חיוב מיתה כשלא רצו למחול, דהרי גבי בן סורר ומורה נמי אם רצו אביו ואמו למחול מוחלין (סנהדרין פה:), וקרא איירי כשלא מחלו. ובדוחק היה אפשר לפרש קושייתם דכיון דיכול האב למחול הו"ל התראת ספק [וכניל מהפנים יפות לגבי בן סו"מ], אך ממה שלא הזכירו התראה בקושייתם לא משמע הכי [גם להניל מתוס' גיטין (לב): דבנייר מוקמינן אחזקתיה, ה"ה כאן, ולכאורה בהא אף לדברי האו"ש ל"ה התרס"].

עוד צריך להבין, אמאי לא העמידו קושייתם על 'מכה אביו המוקדם בקרא (כא, טו). ולמש"כ הברכי יוסף (ו"ד סי' רמ סק"ה) לצד דרק על קללה דהוי גדר בזיון יכול האב למחול, ולא על הכאה, יובן.

מיהו קשה, דאם כן ליתני זה חומר במכה בממקלל שהכאה לא ניתנה למחילה משא"כ קללה, וכקושיית הגמרא (סנהדרין פה:) דליתני חומר במכה בממקלל לענין אינו עושה מעשה עמו.

ואולי י"ל דאין זה חומר בדין מכה 'אביו', כי גם כל אדם אינו יכול לתת רשות לאחר לחבול בו (עי' רמב"ם חובל ומיך פ"ה ה"א יו"ט שם, ושו"ע הרב חו"מ הל' נזקין גוף ונפש סי' ד), ואה"נ דבמכה אביו יש חיוב מיתה ובכל אדם יש רק חיוב תשלומין, מ"מ שורש הדין שווה בשניהם שאין בידו למחול על חבלתו, משא"כ על בזיונו יכול למחול, וכיון שזו חומרא כללית בהכאה במקללה הנהוגת בכל אדם, אין צורך לתנא לשנותה כאן לגבי חומר הכאת אב.

במושב זקנים ובפענח רזא תירצו, דאחר שקיבל הבן התראה בעדים שוב אין יכול לתת למחול.

ומהרי"א אלגאי בקהלת יעקב (לשון חכמים, מערכת אות א סי' קח) העיר מאי שנא מבן סו"מ שיכולים אביו ואמו למחול כל זמן שלא נגמר דינו, כמ"ש המשנה למלך (ממרים פ"ז ה"ח), הש"ד חמד (כללים, מערכת כ"ה, סוף כלל לא) כתב לחלק, בדיון דמכה או מקלל חמיר טובא מביוון בן סו"מ שגב משל אביו ואכל תרטימר בש"ר, ולפי חומר הבזיון אפשר דלא מהני ביה מחילה אחר ההתראה.

וסברת חילוקן צ"ב, וכי מפני שזה חמור מזה, תקבע בו התראה יותר מבחבירי, ובכל דוכתי מבואר דכל זמן שלא נגמר הדין אין הדין נקבע, ומה בכך שכבר קיבל התראה בעדים.

(ע"פ מנלין בסנהדרין פה:)

ברכת מנזל טוב מקרב לב
להנח"ח מורינו הרב לייבל כרמל שליט"א
בן הדין ישראל יצחק כרמל שליט"א
וחתן מורינו הגה"צ רבי יצחק דוד אלטר שליט"א
ולמחותי הנח"ח מו"ר יעקב יהושע רוזנבוים שליט"א
לרגל נישואי צאצאיהם
חתן חיים שאול גייז ע"כ חתי
בברכה שתחיו ועלה יפה וזכות אבות יגן עליהם ועליו
ידידיו ומעריציו מהארץ ומחוצות

התורה אינה משתנית בשינויי העיתים

ואל משה אמר עלה אל ה' וגו' (כד, א). הנה הפרשה של מתן תורה אינה כתובה כסדרה בתורה, בפרשת יתרו נכתב חלק ממתן תורה ועשרת הדברות, ואח"כ הפרשיות של עבדים שור וחמור וכיוצא, ובסוף פרשת משפטים נכתב עוד חלק של מתן תורה - ואל משה אמר עלה אל ה' וגו', שפרשה זו נאמרה קודם עשרת הדברות (עי' רש"י). ולכאורה יפלא, כי אמנם אין מוקדם ומאוחר בתורה (פסחים ו:), וכמו שכתב רש"י (יתרו יט, יא), אבל עדיין היה מקום לומר שצמצם נתינת התורה צריכה להיות כתובה בתורה לפי הסדר.

וי"ל על פי המשל הידוע על בעל עגלה ששכרו אותו להביא סחורה ליריד, והתנו אותו בתנאי כפול שיקבל שכרו רק אם יגיע בזמן, ומחמת הקשיים בדרך בימות החורף אחר ולא הביא את הסחורה בזמן, ובאו לדין ופסקו הבית דין שאין חייבים לשלם לו כמו שהתנו ביניהם, טען הבעל עגלה לבית דין, הרי התורה ניתנה בחורש סיון, בעת שהדרכים ישרות ומתוקנות, ואם כן איך מכח זה אפשר לחייב אותי בימות החורף, בשעה שהגשמים והשלג מעכבים ומונעים בעדי מלהגיע בזמן. אנו צוחקים ומלגלים על דברי השטות והבורות שבטענת הבעל עגלה. אבל צריך להתבונן האם אין אנו גם כן טוענים כך, אנו אומרים התורה ניתנה בדורות הקודמים, אבל היום אנו חיים בדור אחר, המצאות אחרות ונסיגות חדשים, ולפעמים אף מתירים לעצמנו לעגל פניות בדיני התורה - כאשר לפי ראות עינינו איננו יכולים לחיות היום ככל פרטי ודקדוקי ההלכה.

על זה רמזה לנו התורה 'אין מוקדם ומאוחר בתורה' דייקא בנתינת התורה, אין שום צדק בטענה זו, כי התורה היא למעלה מן הזמן - אין מוקדם ומאוחר, והתנהגות התורה היא נצחיות - ומחייבת אותנו בכל הדורות באותו אופן.

(ס"ג משפטים תשפ"ה מאמר א)

כל עוד האדם בהאי עלמא יכול לתקן הכל

אם חבול תחבול שלמת רעך עד בא השמש תשיבנו לו (כב, כה). יש לפרש ע"ד העבודה, כי 'רעך' היינו הרבנו של עולם - כדכתיב (משלי כו, י) 'רַעְךָ וְרַעְךָ אֶבֶן אֶל תַּעֲזוּב' (עי' רש"י שם ושבט לא. ורש"י שם), 'שלמת רעך' - כל אחד ואחד בהשלחו להאי עלמא קיבל בגדים מאת מלך מלכי המלכים הקב"ה, ועליו לשמור בטהרה ובנקיות, וכדאיתא בגמרא (שבת קנב:), משל למלך בשר ודם שחלק בגדי מלכות לעבדיו, הפקחין שמרו היטב על הבגדים בנקיות, והטפשים לכלכו את הבגדים, לימים ביקש המלך את כליו, פקחין שבהן החזירום לו כשהן מגוהצין, טפשיין שבהן החזירום לו כשהן מלוכלכין, אמר המלך על הטפשיין - ינתנו לכובס, והנמשל במבואר שם בגמרא על גופן ועל נשמתן של צדיקים ורשעים, כי על האדם לשמור היטב את גופו מכל עון המלכלך את נשמתו. ינתנו לכובס' היינו כמו שפירש האוה"ח הק' (ויחי מט, א) שכאשר יש לאדם עבירות קשות הגורמות לטנף את הנשמה, צריך לכבס את הנשמה מהעבירות הקשות, ומבאר שזה טוד הכביסה שאמרו בגמרא 'ינתנו לכובס', שאחר מאה ועשרים צריכים לירד לגיהנם לצרפם שם.

ועל זה אומרת לנו התורה הק' אפילו 'אם חבל תחבול שלמת רעך', אויב האסט יא געבולטיגט, אויב האסט יא איינגערעכט - אפילו אם שפכת דם נקי בחטאים, ולכלכת את הבגדים, מכל מקום 'עד בא השמש תשיבנו לו', כל זמן וואס דער לעכטיל ברענט - כל זמן שהנר דולק, כל עוד שחיים בהאי עלמא, 'תשיבנו לו' - קענסט דו תשובה טוהן, דארפסט דו תשובה טוהן, און מ'וועט אהן נעמען דיין תשובה - בידך לשוב בתשובה, הנך צריך לשוב בתשובה, ומן השמים יקבלו את תשובתך.

(ס"ג משפטים תשפ"ה מאמר א)

רביבי דשא

ההשתעבדות ליצרו - היא היא העבדות

כי תקנה עבד עברי (כא, ב). יש להתבונן במה שהתורה קראתו 'עבד' עוד לפני המכירה, והרי רק אחר המכירה נהפך הוא מן חורין לעבד.

אלא מי שהגיע למצב כזה לימכר לעבד, הרי הוא כבר עבד מעתה, שהלך בעצת יצרו ועובר על 'כי עבדי הם' - והרי הוא כבר מעתה עבד ליצרו, כי אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, וזה שהמשיל את יצרו עליו, אין הוא עוד בן חורין.

(ס"ג משפטים תשפ"ד מאמר ב)

אני חומה

ביצור חומות הקדושה אל מול פגעי הטכנולוגיה (ו)

אין א פֿינסטערען דור, וואס די השתתה איז געווארען א לעבען'ס וועג, וואס פון ארום קאכט א וועלט פון תאוות, שטייען זיי וויא א פֿעסטונג פון קדושה, א מויער פון טהרה, זיי ווערען נישט פארבלינדעט פון פאליטשען גלאנץ פון די וועלט ארום - ברודר כה חשוך, בו ההשתתה הפכה לדרך חיים, כאשר מסכים רוחה העולם עם תאוות, ניצבים הם כמכשיר של קדושה, כחומה של טהרה, הם אינם מתעוורים מברק השקרי של העולם מסביב.

(מנאמו של רבינו שליט"א במעמד אלפי ישראל בכינוס בראשות רבינו הגה"ק הפני מנחם מגור זי"ע - טבת תשנ"ה)

עול הגוים מעל צוארנו

בכל יום ויום צריכים לזכור היטב את התפלה של רבי אלכסנדר דאיתא בגמרא (ברכות ז:). ר'בון העולמים, גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכויות, יש לשים לב שצריך להקדים ולומר 'גלוי וידוע לפניך', כי אי אפשר לראות זאת בעינים של בשר ודם, לבי הצדדים, יש מי שמבחוץ נראה שאינו מחפש להתקרב לה' ולעשות רצונו ית"ש - אבל באמת רצונו לעשות רצונך, וכן להיפך, יש מי שהולך עם שמונה בגדים ונראה שרצונו לעשות רצונך - ולפי האמת לבו ריקן מכל, ועל כן מדגישים 'גלוי וידוע לפניך' שרצוננו לעשות רצונך, רק הרבנו של עולם יודע זאת. 'ומי מעכב', אם הנך באמת רוצה - הרי דרך החיים פתוחה לפניך. 'שאור שבעיסה ושעבוד מלכויות'.

וכדי להיפטר משעבוד מלכויות אנו מבקשים שיסור עול הגוים מעל צוארנו, ויש להבין מהתניח בהמה ההולכת על ארבע, והיא הולכת כפופה, צוורה וכתפיה הם יחד - ועל כן שמים את העול על הצוואר, אבל אצל בני אדם הוליל להסיר עול הגלות מעל הכתפים, ולא מעל צוארנו. אלא שלמה המלך ע"ה אומר בשיר השירים (ו, ה) 'צוארך כמגדל השן וגו' כמגדל הלבנון צופה פני דמשק', ואיתא בספרי קודש 'דמשק' אותיות 'מקדש', ו'צואר' נקרא 'מקדש' - כי הוא מחבר בין הדעת שבראש לכל הגוף, ועל זה מבקשים שיסור עול הגוים מעל צוארנו, שיהיה חיבור בין הגוף לראש כראוי, בלי עול הגוים.

ו'עול הגוים' בדורנו הוא מכשיר קטן שהוא יפה מאוד ומאוד מעניין, אבל יש להתבונן שגם גלות מצרים התחילה ככה, כמ"ש חז"ל (סוטה יא:). שבתחילה דיבר פרעה 'בפה רך', וכולם עבדו עם כל הכח והלב - עד שהעביד אותם במלך, ובזמנינו לא כולם רואים את ה'בפרך' שיש משימוש בכלים אלו, ועל זה מבקשים, רבנו של עולם - תוריד מאתנו את העול הזה. (מתוך פורים תשפ"ה מאמר ד)

היצה"ר משתנה בכל דור

איתא שלאחר פטירתו של צדיק נתאספו לנקיטתו לשמועתיה (עי' קידושין ג:). ועי' רש"י יבמות (קכב:), לנקיטתו היינו לאחוז ולקבל את הדברים של הצדיק, ו'סוד מרע' היה מהדברים המרכזיים אצל הרבי הבית ישראל זי"ע. הבית ישראל זי"ע נלחם בכל תוקף כנגד הכלים של היצר הרע שבאותו הדור עיתונים חילוניים, והעיתונים היו הרבה יותר טובים ונקיים ממה שהם היום, יהודים כשרים הכניסו אותם לבית כי לא ראו בזה חסרון, ובימינו המלחמה בפגעי הטכנולוגיה, זה אותו יצר הרע, אלא שיש לו אלף עינים - ולא אלף בלבד אלא אלפי אלפים ורבי רבבות גוונים שונים, שבהם הוא בא לפתות בפיתויים שונים ובמלבושים אחרים, אבל אנחנו אותם יהודים שמצויים לסוד מרע, והמלחמה נמשכת עד ימינו אנו - גם כשכילי היצר הרע השתנו, והדרישה לקיים 'סוד מרע' עדיין בתוקף.

בימינו רבואת הוא מי שאין לו מחשב כלל, אשריהם ואשרי חלקם ואשרי בניהם. וההתעוררות היא לאלו שיש להם מחשב - מי שלא צריך מייל ראוי לו להתנזר מזה, ומי שזקוק למייל לצרכי פרנסה עליו לעשות הסינון הראוי. לפעמים מתעורר כאב אמאי עשה ה' ככה שנתן נסיונות כה קשים לדורנו, אבל יש לדעת ש'הכל לפי התוכנית' וכפי שהיה רגיל לומר הרה"ח ר' לייבל קוטנר ז"ל, וכל דור עם הנסיונות שלו, וכמו שאמר כ"ק אאז"ל בסוף הטיטש בפורים תשנ"ו - שעות ספורות לפני הסתלקותו, 'נושא אלומותיו', יעדער דור מיט זיינע פעקלעך, יעדער דור מיט זיינע נסיונות - כל דור ותבילותיו ועם הנסיונות שלו. אבינו שבשמים יודע בדקדוק כמה ומה אפשר להעמיס ולשים על הכתפיים של כל דור, כל פרט ופרט, וכל אחד צריך לשאת את הפעקל ששמו עליו, ואין שום יצר הרע שניתן לומר עליו 'אי אפשר', אלא אפשר וצריך לעמוד בזה, ומה שאמרו חז"ל (עי' ג.) 'אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו' נאמר גם על נסיונות הזמן בפגעי הטכנולוגיה, מ'דארף זעך אינטערגארטלעך, לשמור לעשות ולקיים למעשה, לא להיסחף בזרם של העולם.

(ב' אדר א' תשפ"ב - בסעודת יומא דהילולא ובכנס על פגעי הטכנולוגיה - עבד"ד עמ' תקכ-תקכ"ד)

רוח ה' חופפת על מי שהוא וביתו שמורים בתיבה

בבעל הטורים הביא מסורה, באלדד ומידד כתיב 'וְתִתֵּן עֲלֵיהֶם הָרוּחַ' (בהעלותך יא, כו), ובנח (ח, ד) 'ותנח התיבה וגו' על הרי אררט'. כי אם רוצים שרוח הקדושה תהיה חופפת ושורה עלינו ועל דורתנו בבחינת 'ותנח עליהם הרוח', ויקום בנו 'ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך וְדִכְרִי אֲשֶׁר שָׁקַמְתִּי בְּפִיךָ לֹא יִמּוּשׁ מִפִּיךָ וְרֵעְךָ וּמִפִּי רֵעַ וְרֵעַ אִמְרֵי ה' מִעַתָּה וְעַד עוֹלָם' (ישעיה נט, כא), אזי מוכרחים להיות מנותקים מהבלי העולם ורוחותיו הרעות. וזהו 'ותנח התיבה', כי לאחר המבול היה העולם נקי וטהור מכל הזוהמה שדבקה בו לפני כן, וגדרו עצמם מן העריות (עי' ב"ר ע, יב), וזה באה המסורה ללמדנו, שאם רוצים שיתקיים 'ותנח עליהם הרוח', צריך להיות 'ותנח התיבה', לעבן אין א ריינע וועלט אהן די אלע זאכען - לחיות בעולם נקי וטהור מזוהמת העולם.

(ס"ג בהעלותך תשפ"ה מאמר ג)

אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף

בני היכלא דכסיפין המתאבקים בעפר רגלי חכמים

היו נכונים

לשמוע ולקבל דברי חכמים כדרבונות וכמסמדות נטועים

אשר ישמיע רבינו שליט"א ברצוא דרעוין

לאחר ברכת המזון [ברמקו = כמייק]

בביצור חומות הקדושה אל מול פגעי הטכנולוגיה

לטהר לבנו לעבדך באמת

אני חומה ושדי כמגדלות

לקיחה קודם זמן החיוב וקיום החיוב בזמן החיוב

בכור בניך תתן לי, כן תעשה לשרך לצאנך (כב, כח-טט). בגמרא (בכורות נו). לפיכך מהאי קרא דלקוח ליתא בחיוב מעשר בהמה - מה 'בניך' אינו בלקוח אף 'שרך' וצאנך' אינו בלקוח, ואע"ג דהאי קרא בבכור כתיב, אם אינו ענין לבכור דליתיה בעשיה תנהו ענין למעשר. וקו"ל, דהלוקח בהמה קודם זמן החיוב, וחלות החיוב של מעשר חל כשכבר ברשותו, לא מיפטר משום לקוח, דכתיב 'תעשה' בשעה שהן ראויין להתעשר מיטע הכתוב שלא יהו לקוחין.

ויש להסתפק היכא דלקח בעודו עובר במעי אמו, או בעודו מחוסר זמן [לרבנן דפליגי ארשב"י וס"ל דמחוסר זמן אינו נכנס לדיר להתעשר], אלא שהיה תנאי במקח, וקיום התנאי היה בזמן החיוב מיום השמיני והלאה, דבפשוטו היה נראה דכיון שנתקיים התנאי חל המקח למפרע משעת הקנין קודם זמן החיוב וחל החיוב ברשותו.

מיהו לפי מה דאמרינן (בכורות נו). דאפילו אם בעלמא יש ברירה, הכא לגבי מעשר בהמה בעינן ברור לך. לכן יש להסתפק, כשוודאי עשה קנין וספק אם יתבטל מחמת התנאי, אי בכה"ג חשוב אינו ברור לך דשמה לא יתקיים התנאי, או דילמא כיון דהיה ודאי קנין הוי כבורר לך.

(רבינו שליט"א בלימוד 'עמוד היומי' בכורות נו. - שיח הקהילה פרי מקץ תשפ"ו)

להבין שמועות

מה שנענש בעת שאינו רוצה לצאת לחירות

טעם הנרצע אחר שש, אוון ששמעה עבדי הם כו' (רש"י כא, ו מקידושין כב). ולא בשעת המכירה, כי סבור היה שיוכל לקבל העבדות, שלא ינתק על ידי זה מעבדות של הקב"ה. ואחר שידע טעם עבדות בשר ודם, שעל ידי זה פורק עול מלכות שמים, אין לו לומר אהבתי כו'. אף כי לעיני בשר נראה להקל חומר העבירה - על ידי ההרגל שדש בה, אבל באמת צריך להיות שונא יותר - מי שיוצא ומרגיש גודל חטא.

וגם, כי המוכר עצמו מפני דוחקו אין עליו חטא, רק אם אינו רוצה אחר כך לצאת - אף שנתנה לו תורה מקום לצאת בשש, נראה כי התחלת המכירה לא היה באמת מתוך הדחוק, ולכן נענש על התחלת המכירה.

(שפת אמת תרל"ה)

ויש להתבונן, דבאמת אין זה 'לעיני בשר' בלבד, אלא בעיני 'חז"ל', שהרי אמרו חז"ל (יומא פז:) כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר, שכבר אינו מרגיש [וכלשון הגמרא (קידושין כ.) לא באת לידו וכו'], ואם כן איך אחרי כל שנות עבדותיו יש טענה עליו שהיה לו להרגיש שזה גורם לפרוק עומ"ש.

אלא שצריך לומר, שרק בעבירה מסוימת אמרינן נעשית כהיתר, אבל את ההרגשה של 'עבדי הם' - שהוא היסוד הבסיסי שעליו האדם נשלח להאי עלמא, בזה לא שייך לומר שכיון שעבר ושנה כבר אינו מרגיש שחסר לו התחושה של 'עבדי הם', כי הרגשת העבדות לרבנו של עולם צריכה תמיד לבעור בנפש ישראל. ואדרבה, כל שנה שעוברת, הצעקה שבפנימיות הנפש של 'עבדי הם' צריכה לבקוע את לב האדם ולזעזע אותו שישאל את עצמו: אֵיךְהוּא וְלִכֵּן נִרְצָע.

ומה שכתב השפת אמת לבאר באופן נוסף, כי אם אינו רוצה אח"כ לצאת, נראה כי התחלת המכירה לא היה באמת מתוך הדחוק.

דבר זה הוא יסוד גדול הנוגע לכל אחד ואחד, דהנה אומרים בוידי' על חטא שחטאנו לפניך באונס וברצון, ומקשה השפת אמת (לקוטים ליי"כ) הרי אונס רחמנא פטריה. ואם לא היה אונס, מה מקום יש לוידי' זה. ויש להבין, אמאי צרפו וחיברו אונס ורצון ביחד באותו על חטא. אלא מבואר שאכן אין מתוודים על האונס, אלא על הרצון שמבצבץ מתוך האונס, שהאדם חפץ שיהיה אונס, או שמשתהה באונס, ונהנה מכך שהותרה לו הרצועה, ואינו מחפש דרך לצאת כמה שיותר מהר ממצב זה, והרי זה מגלה שמלכתחלה כשהיה אונס היה מעורב בזה רצון.

והרי כך הם דברי הגמרא (סוכה נב:) 'בתחלה קראו הֶלְף' - כעין עובר בדרך שמבקש כוס מים, ומי לא יתן, אך כשנותנים לו דריסת הרגל, הוא נעשה אורח שמתיישב אצלו יותר בקביעות, והאדם מדמה בדעתו שאכן הוא אורח - אבל בידו להוציא מביתו כשיחפץ בכך, רק לבסוף קראו איש - היצר נעשה בעל הבית עליו, האונס שנעשה בסוף התחיל עם רצון.

אך בל יאמר האדם ומה בידי לעשות אחרי שהיצר נעשה איש ובעל הבית עליו, כי סוד גדול גילו לן חז"ל בלשונם (קידושין כב:) 'און ששמעה קולי על הר סיני בשעה שאמרתי יכי לי בני ישראל עבדים' ולא עבדים לעבדים, והלך זה וקנה אדון לעצמו ירצע, והרי העבד מוכר את עצמו לעבד, ולשון התורה וחז"ל בכל דוכתי הוא על המכירה, ואמאי נקטו לשון זה שהעבד קנה אדון לעצמו. אלא רמז חז"ל לעבדות היצר, התלוי ביד האדם להיפטר מבעלות היצר עליו, כן זהו קנין שאתה בעצמך קנית שהוא יהיה אדון עליך, ואם לא תחזיק בו תרצה ליפרד מהאיבור אליו, בידך להשתחרר מאדנות היצר, ולצאת לחירות הנפש, ולהיות אדון עליו.

(מתוך דברי רבינו שליט"א - ס"ג משפטים-שקלים תשפ"א מאמר ב - עבדי"ד עמ' שנו-שנח)

השבוע פר' משפטים - שקלים אי"ה יתקיים טיש סעודה שלישית

וכן אי"ה יתקיים טיש בליל ש"ק בשעה 22:00

בפר' תצוה לא יתקיים טיש סעודה שלישית

הרגשה שהכל מתנה מהשי"ת

הברכה והתפלה התמידית שהבנים יבחרו בטוב

בגמ' תענית (ה): כי הווי מיפטר מהדדי אמר ליה ליברכן מר, אמר ליה אמשול לך משל למה הדבר דומה, לאדם שהיה הולך במדבר וכו', אף אתה במה אברכך, אם בתורה הרי תורה, אם בעושר הרי עושר, אם בבנים הרי בנים, אלא יהי רצון שיהיו צאצאי מעיך כמותך.

ויש לשאול, הרי מה שיש לו היום תורה עושר ובנים, אין זה מכריח שלמחר גם כן ישארו אצלו, הרי הוא יתברך הוא הנותן, וברצונו הוא לוקח, ובכל רגע ורגע שנמצא אצלו הרי זה מתנת שמים. ומאמינים בני מאמינים אנחנו שאין דבר מובן מאליו, ואין זה מכח עמלות האדם שזוכה לכל הנ"ל, אלא הכל מחסדיו יתברך שמו. וגם בתורה לכאורה כן הוא, שמה שזוכה לתורה על ידי גיעתו - גם כן מתנת שמים הוא.

ואם כן למה אמר לו שאין לו במה לברכו, היה לו לברכו שיוזכה שימשיכו מתנות שמים אלו להתקיים אצלו.

בס"ד, ד' לסדר ואתנה לך תשפ"ו

ליניק וחכים נ"י. שלום.

אף שיש מענה לשאלתך בגמ', כפי שאבאר בעז"ה. אבל טוב "להשאר" עם הקושיא הזו, כלומר: להתהלך בהרגשה שהכל הוא מתנה מהשי"ת בכל עת ובכל שעה [וזהו תמצית הברכה: וכל החיים יודוך סלה - כל ימי ורגעי החיים, של כל א' וא' מהחיים, על כל החיים ואשר ניתן בהם מהשי"ת].

והביאור בגמרא, אף שההרגשה אמיתית, אבל ט"ב יסד הבורא יתברך בעולמו [שהוא], כהגדרת החזון איש, הרצון היותר נמשך בזמן, שלו יתברך], ועל פי הטבע הבן חי אחר אביו כמ"ש בב"ב קח, והעשירות נמשכת, וכמו שהזכירו חז"ל בסופ"ב דסוכה סיבות מיוחדות לירידה מנכסים, ועל אחת כמה וכמה תורה כששוקדים עליה.

אבל על בנים שילכו בדרך הישר, זאת תפלה תמידית, וזה הברכה האמיתית, שיבחרו בטוב [בגילך, אולי אתה מבין תשובתי, אבל להרגיש הענין, רק כשתגיע בעז"ה לפרק זה בחיים].

חזק בשקידת התורה עם יראת שמים ומידות טובות, ובעז"ה תצליח. כברכת ידיךך שאול

מילי דמועד

בשבת שמברכים חודש אדר אפשר לתקן הכל

ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותם מחלה מקרבך, לא תהיה משכלה וגו' את מספר ימים אמלא (כב, כה-כז). הברכות האלו לכאורה בסדר מהופך, כי מקודם היה צריך לכתוב 'את מספר ימים אמלא', ומאן דיהיב חיי יתיב מזוני.

וי"ל כי ענין עבודה היא הרצון שבלב, להיות נגמר הדבר לפועל, אף שלא התחיל עדיין לעשות כלום, רק שהוא ענין הרצון, לבא לתכלית הנרצה. והווי 'ועבדתם את ה' אלקיכם', שזהו ענין הרצון לכנס להקדושה, הגם שלא התחיל כלל, אולם רצונו ולהתחיל ולגמור. וזהו ענין קבלת עול מלכות שמים. ועל זה נאמר הברכה 'וברך את לחמך ואת מימך'.

אולם מה יעשה האדם שלא נתעורר עד לעת זקנתו - בשנים הקודמים שחלפו בהבל וריק. על זה נאמר בכאן ההבטחה מאתו ית' - 'את מספר ימים אמלא', שגם הימים שעברו בהבל, ימלא אותם בקדושתו, כאילו היה דבוק בו יתברך מיום הוולדו.

ועל זה קורין ברוב שנים, הפרשה הזאת בשבת שמברכים ראש חודש אדר, שהוא בסוף היקף השנה. כי השס"ה ימים מהשנה הם קשר אחד עם השס"ה גידים שבאדם, וכמו שבאם יארע ח"ו איזה קלקול באחד מגידיו, יוכל להגיע הקלקול על כולם ח"ו, כמו כן אם יחסר לו יום אחד בשנה מהקדושה ח"ו, מגיע הפגם לכל השנה ח"ו. ועל זה קורין בעת הזה הפרשה הזאת, לרמז שבאם יתעורר האדם היום בסוף היקף השנה, יתקן כל השנה כולה שעברה, שבחודש זה נפתח מקור הישועה לכל ישראל, כמו שהיה בימים ההם בזמן הזה בימי מרדכי ואסתר, והשי"ת ימלא הימים מקדושתו יתברך, כמ"ש 'את מספר ימים אמלא'.

(תורת אמת מהר"ק רבי לייב איגר מלובלין זי"ע עה"פ קח צנצנת)

הבקשה שהשי"ת יקבל אותנו כמתנה - כמו שאנחנו

'רצנו קשי קל רם ונשא' (פיוט למוסף פרשת שקלים). יש לפרש הכונה בבקשת 'רצנו קשי' על פי המסופר שבתחילת הנהגתו של האמרי אמת זי"ע, נישג פעם בחצר בית המדרש אל החסיד הישיש ר' משה בנטקיווער ז"ל ששוד נסע לקאצק, ושאל לשלומו, והתאונן ר' משה בפניו על סבלו מזה שכהו עיניו מראות, אמר לו האמרי אמת זי"ע 'ס'אזי דאך געשענקטע יארעהן', כאומר הלא החיים בגיל מבוגר כשלך הם בגדר מתנה, ועל מתנה אי אפשר להתאונן, אלא יש לקבלם כמו שהם, נענה ר' משה הלא אמרו נותן בעין יפה נותן, ואמר האמרי אמת זי"ע נצחתי (ראה ראש גולת אריאל ח"א עמ' רפכ).

וזה מה שמבקשים 'רצנו קשי', כי כלפי שמיא אנו אומרים כפירושו של האמרי אמת: רבונו של עולם נעם אוננו וויא א מתנה וויא מ'קוט אויס - תקבל אותנו כמו שמקבלים מתנה, איך שאנו רק נראים, ובאיזה מצב שיהיה [נכתפגם העולם וואס מ'געבט דיך - נעם].

אבל כלפי עצמנו עלינו להתנהג כטענתו של אותו החסיד, שאם אנו נותנין מתנה לבוראנו על המתנה להיות בעין יפה, וצריכים אנו לשפר המעשים כראוי, וליתן מתנה מעלייתא לאבינו שבשמים.

(רבינו שליט"א - קידור תרומה שקלים תשפ"ה)